

Examenverslag van bedrijfseconomie vwo, tweede tijdvak 2022

Beste leerling,

In dit examenverslag voor leerlingen proberen we een zo goed mogelijk antwoord te geven op de volgende vraag: *In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus behandelde kennis & vaardigheden?*

Om een zo duidelijk mogelijk verslag te maken, hebben we de vragen onderverdeeld in 4 categorieën.

- I. Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden
- II. Alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag
- III. Een-stapje-extra-vraag.
- IV. Niet voorgekomen in de cursus

De eerste categorie doet een beroep op algemene basisvaardigheden, welke we bekend veronderstellen. Categorie II en III zijn vragen die op te lossen zijn met de kennis en vaardigheden die je op de cursus geleerd hebt. De laatste categorie vragen is op de cursus niet aan bod gekomen. In *bijlage 1*, achteraan dit document, vind je een nadere toelichting van deze categorieën.

Het is belangrijk om te beseffen dat deze categorieën niets zeggen over de moeilijkheidsgraad van een vraag. Een vraag die rechtstreeks op te lossen valt met kennis en vaardigheden uit de cursus (categorie II) kan best een pittigere opgave zijn dan een vraag die niet is voorgekomen tijdens de cursus (categorie IV).

Mocht je vragen of opmerkingen hebben naar aanleiding van dit examenverslag, dan horen we dit uiteraard heel graag! Je mag ons hier altijd over mailen op info@sslleiden.nl.

Met vriendelijke groet,

Hans Huibregtse

opgave	vraag	aantal punten	categorie vraag	toelichting categorie keuze:
1	1	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: De Arbowet is tijdens de cursus niet besproken, omdat dit grotebakstof is.
	2	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de uitleg 'Personeelsbeleid' hebben we besproken wat de voor-en nadelen zijn van contracten voor bepaalde tijd in vergelijking met contracten voor onbepaalde tijd. Met deze informatie kon je hier beide punten scoren.
	3	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave kon je gebruik maken van de formule voor de afschrijvingskosten. Deze formule hebben we behandeld in het deel 'Afschrijving' van de uitleg 'Omzet & kosten'. Met behulp van deze formule kon je het eerste punt scoren. Om het tweede punt te scoren, kon je gebruik maken van de formule voor het resultaat, die we besproken hebben in het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. In het deel 'Begrippen' uit dezelfde uitleg hebben we ook benoemd dat afschrijvingen bij de kosten horen. Met deze informatie kon je de rest van de vraag beantwoorden.
	4	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het eerste punt van deze opgave kon je halen door de boekwaarde van de Hyster op 1 oktober 2021 te berekenen. Hiervoor kon je de formule voor 'Vaste activa eind' uit het deel 'Balansmutaties' uit de uitleg 'Financiële verslaggeving' gebruiken. Met deze formule heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 55 uit de opgavebundel. Het kon hier helpen om een tijdlijn te maken, zoals we besproken hebben in de uitleggen 'Beoordelen', 'Lenen' en 'Sparen'. Hierdoor kon je bepalen hoe vaak je de jaarlijkse afschrijvingskosten van de aanschafwaarde af kon halen. Het was hier ook belangrijk om eerst de installatiekosten bij de aanschafprijs op te tellen om de aanschafwaarde te krijgen, zoals besproken in het deel 'Afschrijving' van de uitleg 'Resultaat'. Het tweede punt van deze opgave kon je halen door te berekenen wat de opbrengsten en kosten van de verkoop van de Hyster waren. Dit kon je herkennen aan het woord '(boek)resultaat' in de vraag, waarvoor de formule behandeld is in het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Aangezien het over opbrengsten en kosten ging, was het belangrijk om de verkoopprijs exclusief btw te berekenen, zoals besproken in het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat (naast de commissie) de boekwaarde van de Hyster tot de kosten van de verkoop behoorde. Dit kon je afleiden, omdat er werd gevraagd om het 'boekresultaat'. Tijdens de cursus was op de begrippenlijst het begrip 'boekwaarde' te vinden, waaruit je kon opmaken dat het stukje 'boek' naar de balans verwijst.
2	5	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? De begrippen waar naar gevraagd werd in deze vraag stonden niet in de syllabus. De begrippen zijn daarom niet op de cursus behandeld. Echter, is er een aanvulling op het correctievoorschrift gepubliceerd, waarin staat dat je voor deze vraag altijd het punt toegekend krijgt.
	6	2	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Hier kon je jouw algemene redeneervaardigheden gebruiken. Het was hier belangrijk dat de pijnverzachter die je noemde te maken had met het pijnpunt.

7	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip affiliatie is tijdens de cursus niet behandeld, omdat dit grotebakstof is.
8	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Voor de eerste twee punten kon je de formules voor de omzet, en de formule voor de inkoopwaarde van de omzet gebruiken. Deze waren tijdens de cursus te vinden op het formuleblad. Hier heb je ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 73 uit de opgavebundel. Daarnaast kon je de formule voor de afschrijving kon je gebruiken, die behandeld is in het deel 'Afschrijving' van de uitleg 'Omzet & kosten'. Hierbij kon het helpen om het woord 'per' overal te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit wees erop dat je de bedragen nog kon vermenigvuldigen met het aantal kwartalen in een jaar. Om het derde punt te scoren kon je gebruik maken van het deel 'Lineair' van de uitleg 'Lenen'. Je kon zien dat je dit deel kon gebruiken doordat de woorden 'annuïteit' en 'termijnbedrag' niet werden genoemd, zoals besproken tijdens die uitleg. Met behulp van een tijdlijn, zoals besproken in de uitleg 'Lenen', kon je zien dat de lening steeds in het desbetreffende kwartaal meteen werd afgelost, waardoor de interestkosten elk kwartaal hetzelfde zijn. Tijdens het deel 'Begrippen' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' is besproken wat het verschil is tussen kosten en uitgaven, wat je kon gebruiken om te bedenken dat aflossingen niet tot de kosten behoren en interest wel. Het laatste punt van deze vraag kon je scoren door zorgvuldig het woord 'per' te markeren in de tekst, wat aangaf hoe je de bezorgkosten kon berekenen.
9	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het begrip 'kritische succesfactor' is tijdens de cursus behandeld in het deel 'KSF/KPI' van de uitleg 'Ondernemen & marketing', met behulp van een voorbeeld. Je hebt hier tijdens de cursus ook mee kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 225 uit de opgavebundel. Met deze kennis kon je het antwoord op deze vraag beredeneren.
10	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag kon je beantwoorden met behulp van het 'Stappenplan examensom'. Hierin is het belang besproken van het nauwkeurig markeren van je einddoel en datums. Met behulp van deze informatie kon je de correcte waarden voor de eerste en derde lege cel bepalen. Bij het invullen van de tweede lege cel kon je de examentip uit het deel 'Prijs' van de uitleg 'Omzet & kosten' gebruiken. Hierin hebben we besproken dat, bij percentages, na de woorden 'van de/het', het getal komt waarvan je het percentage kan nemen. Met deze informatie kon je de waarde voor de tweede lege cel berekenen. Op deze manier kon je hier beide punten scoren.
11	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het 'Stappenplan examensom' gebruiken. Hierin is het belang besproken van het nauwkeurig markeren van je einddoel, woorden uit je einddoel en het woord 'per' overal in de tekst. Dit kon je helpen om te bedenken hoe je de loonkosten per werknemer per uur naar de loonkosten totaal over het hele jaar kon omrekenen.
12	6	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave kon je het 'Stappenplan examensom' gebruiken. Hierin is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel, ook in je eigen antwoorden. Je kon hier jouw eigen antwoorden op vraag 8 en 11 gebruiken om het eerste punt te scoren. Om de volgende twee punten te scoren, kon het helpen om overal het woord 'per' te markeren, zoals we besproken hadden in het 'Stappenplan examensom'. Ook kon de examentip uit het deel 'Prijs' van de uitleg 'Omzet & kosten' helpen. Met die tip kon je zien welk bedrag je met elk percentage kon vermenigvuldigen om het juiste antwoord te krijgen. Het vierde en vijfde punt kon je behalen met de formule voor de dekkingsbijdrage en de formule voor afzet bij een bepaalde doelwinst. Beide formules zijn behandeld in het deel 'Break-even' van de uitleg 'Omzet & kosten'. Je hebt tijdens de cursus ook met deze formules kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 69, 101 en 103 uit de opgavebundel. Het laatste punt kon je halen door een conclusie te trekken volgens het ezelsbruggetje 'LEUC', die behandeld is in het 'Stappenplan examensom'.

3	13	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het verschil tussen directe en indirecte distributie is besproken in het deel 'Marketinginstrumenten' van de uitleg 'Ondernemen & marketing'. Deze informatie kon je gebruiken om deze vraag te beantwoorden.
	14	1	I	Welke algemene kennis & vaardigheden kon je gebruiken? Hier kon je jouw algemene redeneervaardigheden gebruiken. De betekenis van het woord 'toetreden' kon je vinden in een woordenboek. Het kon hierbij helpen om te bedenken wat er allemaal nodig is om als bedrijf games voor de PlayStation te ontwikkelen, en waarom deze dingen het moeilijk maken om aan deze markt deel te gaan nemen.
	15	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Tijdens het deel 'SWOT-analyse' van de uitleg 'Ondernemen & marketing' hebben we de betekenis van de delen van de SWOT-analyse behandeld. Daarbij hebben we ook besproken dat je deze delen kan onderscheiden op interne of externe factoren voor een bedrijf. De extra stap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat het model van Portner alleen externe factoren betrof. Met deze informatie kon je vervolgens de vraag volledig beantwoorden.
	16	2	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het verschil tussen een prijspenetratie- en afroomprijspolitiek is besproken in het deel 'Marketinginstrumenten' uit de uitleg 'Ondernemen & marketing'. Daarbij is ook besproken in welk geval je kiest voor elk van beide strategieën. De eerste extra denkstap die je hier kon zetten, was bedenken dat een afroomprijspolitiek voornamelijk werkt als er zo weinig mogelijk concurrentie is. De tweede extra denkstap die je kon zetten, was bedenken dat een lage dreiging van nieuwe toetreders zou betekenen dat er een kleine kans is op nieuwe bedrijven op de markt, die de concurrentie zouden kunnen vergroten. De betekenis van de woorden 'toetreden' en 'substituut' uit het model van Porter kon je vinden in een woordenboek. Het kon hier ook helpen om je antwoord op vraag 14 te gebruiken. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel, ook in je eigen antwoorden. Op deze manier kon je de vraag volledig beantwoorden.
	17	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het verschil tussen een push- en pullstrategie is besproken in het deel 'Marketinginstrumenten' van de uitleg 'Ondernemen & marketing'. Daarbij hebben we in de uitleg ook een voorbeeld gegeven van beide strategieën. Met de kennis van de begrippen en de voorbeelden kon je deze vraag beantwoorden.
4	18	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave kon je de uitleg 'Balans' gebruiken. Daarin hebben we besproken wat de betekenis is van de balanspost 'Crediteuren' en dat dit om ontvangen leverancierskrediet gaat. Dit kon je gebruiken om het eerste punt te scoren. Om ook het tweede punt te scoren kon je gebruik maken van de begrippenlijst die je tijdens de cursus hebt gekregen. Hierin stond het verschil tussen leverancierskrediet en afnemerskrediet, waarmee je de rest van de vraag kon beantwoorden.
	19	4	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Bij deze vraag kon je het deel 'Debiteuren/crediteuren' uit de uitleg 'Financiële verslaggeving' gebruiken. Dat stappenplan gaf aan hoe je de ontvangsten uit verkoop kon berekenen. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat er in dit geval sprake was van een tweede soort 'contante' betalingen: de ontvangsten die via iDeal meteen bij aankoop werden ontvangen.
	20	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Hier kon je het deel 'Debiteuren/crediteuren' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' gebruiken. Daarin is met behulp van een voorbeeld uitgelegd hoe je de eindwaarde van de post 'Crediteuren' kan berekenen, en dat deze altijd inclusief btw is. Op deze manier kon je de vraag volledig beantwoorden.

	21	3	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Om deze vraag te beantwoorden, kon je gebruik maken van het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Hierin hebben we de formule voor de eindvoorraad behandeld, die je kon gebruiken om hier alle drie de punten te scoren.
5	22	1	IV	Niet voorgekomen op de cursus: Het begrip 'termijncontract' is tijdens de cursus niet behandeld, omdat dit grotebakstof is.
	23	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens de cursus is in het deel 'Balansmutaties' van de uitleg 'Financiële verslaggeving' de formule voor het resultaat besproken. Deze formule kon je invullen, met een vraagteken bij het maximale tarief, om deze vraag te beantwoorden. De methode van het invullen van een vraagteken bij het gevraagde bedrag in een formule, is besproken in het deel 'Overlopende posten' van de uitleg 'Financiële verslaggeving'. Met deze methode heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 52 en 54 uit de opgavebundel. Op deze manier kon je het antwoord op de vraag vinden.
	24	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Deze vraag kon je beantwoorden met behulp van het stappenplan 'Meerdere stortingen/opnames' uit de uitleg 'Sparen'. Met dit stappenplan heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 183 en 184 uit de opgavebundel.
	25	1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Het eerste punt van deze opgave kon je behalen met behulp van het begrip 'fiscaal voordeel'. Dit begrip is uitgelegd op de begrippenlijst die je tijdens de cursus hebt gekregen, bij het begrip 'bedrijfspensioenfonds'. De extra denkstap die je hier zelf kon zetten, was bedenken dat (interest)kosten van vreemd vermogen het resultaat/de winst zouden verlagen, waardoor er minder belasting betaald hoefde te worden. Met deze kennis kon je de eerste uitspraak beoordelen. Let op: er is een kleine aanpassing gedaan aan het correctievoorschrift voor deze opgave, zie de aanvulling op het correctievoorschrift.
		1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Het tweede punt kon je behalen met behulp van het deel 'Kengetallen' van de uitleg 'Beoordelen'. Hierin hebben we besproken wat het risico van een slechte solvabiliteit voor een bedrijf is. Daarnaast hebben we ook behandeld dat de solvabiliteit afhangt van de verhouding tussen eigen vermogen en vreemd vermogen. De betekenis van het begrip 'continuïteit' kon je vinden in een woordenboek. Met deze kennis kon je de tweede uitspraak beoordelen.
	26	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze opgave kon je gebruik maken van het 'Stappenplan examensom'. Hierin is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel, waaronder in je eigen antwoorden. Je kon hier jouw eigen antwoord op vraag 24 kon gebruiken om het totaal te financieren bedrag te berekenen. Hiermee kon je het eerste punt scoren. Het tweede punt kon je scoren met behulp van de uitleg 'Aandelen & obligaties'. Hierin is, aan de hand van een voorbeeld, besproken hoe je met de emissiekoers in procenten van een obligatie kan rekenen. Daarbij hebben we ook behandeld dat deze emissiekoers het bedrag is dat het bedrijf ontvangt voor verkoop van een obligatie. Het was hier belangrijk om je einddoel in de vraag nauwkeurig te markeren, zoals besproken in het 'Stappenplan examensom'. Dit kon je helpen onthouden om je antwoord naar boven op hele obligaties af te ronden.

	27	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Bij deze vraag kon je het deel 'Conversie' uit de uitleg 'Conversie & opties' gebruiken. Hierin hebben we in de examentip besproken, dat een conversie van obligaties naar aandelen alleen voordelig is, als de conversiekoers per aandeel beneden de beurskoers van een aandeel ligt. Met deze examentip kon je ook oefenen tijdens de cursus, bijvoorbeeld bij opgave 131 uit de opgavebundel. Daarnaast hebben we in deze uitleg ook de formules besproken, waarmee je de conversiekoers per aandeel kan berekenen. Met deze formules heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 127 uit de opgavebundel.
6	28	1	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens het deel 'Winstverdeling' van de uitleg 'Aandelen & obligaties' is besproken dat gereserveerd resultaat tot de balanspost 'Reserves' behoort, die onderdeel is van het eigen vermogen. In het deel 'Kengetallen' van de uitleg 'Beoordelen' is besproken dat een bedrijf makkelijker aan vreemd vermogen kan komen (en dat de interestkosten dan lager zijn) als het bedrijf relatief veel eigen vermogen heeft. Met deze kennis kon je een eerste reden geven bij deze opgave.
		1	III	Wat was/waren de extra denkstap(pen)? Om een tweede reden te bedenken kon je gebruik maken van het deel 'Winstverdeling' van de uitleg 'Aandelen & obligaties'. Hierin hebben we besproken waar de winst allemaal naartoe kan gaan. De extra denkstap die je hier kon zetten, was bedenken dat het reserveren van resultaat zou betekenen dat er minder geld als dividend zou worden uitgekeerd. Dit betekende dat dit niet-uitgekeerde geld voor andere doelen gebruikt zou kunnen worden. Op deze manier kon je een tweede reden geven bij deze opgave.
	29	2	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? In het deel 'Winstverdeling' van de uitleg 'Aandelen & obligaties' is besproken hoe je de vennootschapsbelasting kan berekenen volgens verschillende tarieven/schijven. Hiermee heb je tijdens de cursus ook kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 114 uit de opgavebundel. Op deze manier kon je de vraag volledig beantwoorden.
	30	4	II	Welke stof uit de cursus kon je gebruiken? Tijdens het deel 'Winstverdeling' van de uitleg 'Aandelen & obligaties' hebben we besproken hoe je de winst kan verdelen. Daarbij hebben we ook behandeld hoe je kan berekenen hoeveel geld waarnaartoe gaat. Dit kon je gebruiken om de eerste drie punten van deze vraag te behalen. Je kon hierbij jouw eigen antwoord op vraag 29 gebruiken. In het 'Stappenplan examensom' is het belang besproken van het markeren van woorden uit je einddoel, ook in je eigen antwoorden. Het laatste punt kon je behalen door de mutatiebalans in evenwicht te brengen, zoals we besproken hebben in de uitleg 'Balans'. Met vergelijkbare vragen over mutatiebalansen heb je tijdens de cursus kunnen oefenen, bijvoorbeeld bij opgave 112 uit de opgavebundel.
		65		

verdeling per categorie:

categorie	aantal punten	percentage
I	4	6%
II	46	71%
III	12	18%
IV	3	5%
	65	100%

In hoeverre was het examen te maken met behulp van de op de cursus opgedane kennis & vaardigheden?

Dit gold voor: 95% van de vragen (namelijk categorie I, II en III).

Bijlage 1: Toelichting categorieën

Categorie I: Algemene (niet vak gerelateerde) kennis & vaardigheden

Dit betreft de volgende vragen: vragen waarbij een beroep wordt gedaan op algemene kennis & vaardigheden. Dit zijn kennis & vaardigheden die niet zijn opgenomen in de eindtermen in de syllabus.

Categorie II: alleen-kennis/aanpak-uit-de-cursus-vraag

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen die letterlijk voorkomen in de uitleg (in de uitleg of in een klassikaal voorbeeld);
- Vragen die letterlijk met een stappenplan op te lossen zijn;
- Vragen die vergelijkbaar zijn met opgaven uit de opgavenbundel die vrijwel altijd worden opgegeven door de hoofddocent;
- Theorievragen die niet worden behandeld op de cursus, maar die we je van tevoren via de vakkenpagina geadviseerd hebben te leren (uit bijv. Samengevat);
- Vragen die vergelijkbaar zijn met vragen uit de voorbereidende opgaven.

Categorie III: een-stapje-extra-vraag

Dit betreffen vragen waarbij je, de naam zegt het al, een stapje extra moet zetten. Oftewel: je moest je kennis en vaardigheden behandeld tijdens de cursus combineren met een stukje 'inzicht'. Bijvoorbeeld:

- Je moet net even buiten het stappenplan om denken;
- Je moet informatie uit de tekst halen om een bepaalde variabele voor een formule of berekening uit te rekenen.

Categorie IV: niet voorgekomen op de cursus

Dit betreft de volgende vragen:

- Vragen over grotebakstof (examenstof die niet behandeld is tijdens de cursus). De stof is niet voorkomen in de standaard opgegeven opgaven, de voorbereidende opgaven of opgegeven stof op de vakkenpagina.
- Vragen waarvan je redelijkerwijs niet kon vaststellen dat het om een op de cursus behandeld concept in een andere context gaat.